

Proregis
landubile
reſolutio.

bus, & contra coniugii jura, amoris irretitum, præmonitum tamen, & emendationem certissimam promittentem, cum secus facientem obſeruaret, in Hispaniam inflexo brachio remisit; ad Regem scribens tales homines in terris huiusmodi esse nimium quantum exitiosos, & ita alibi pro Regio arbitrio minus periculose occupandos. Friget in illis, & ita mortua est fides, vt ex illâ nullus possit momenti magni fructus expectari. Pro quo sic Auctor, qui nomine S. Sixti librum de malis doctoribus scribit, & habetur Tom. 5. Bibliotheca Patrum, Parte 2. Qui credit Deo, attendit mandatis eius, & qui confidit in illo, non minorabitur. Eccl. 32. v. 28. Si illum credere dixit, qui mandatis attendit, illum sine dubio incredulum exposuit, qui non attendendo contempserit. Hoc & Beatus Joannes Apostolus omnis, inquit, qui in eo manet, non peccat; & omnis, qui peccat, non videt eum, nec cognoscit eum. I. Ioan. 3. v. 6. unde intentius cognoscendum est, an similes haberi debeat, qui juxta Apostolicam definitionem Deum ignorare censetur. Cui enim in dubium veniat, quod vbi futurorum fides est, illis tam eterna beatitudinis desiderium sit, quam pœna perpetue timor, & ubique huc duo fuerint, difficilis erit causa prævaricationis, dum eam aut incorruptibilum bonorum amor, aut indeficientium suppliciorum terror excludit, & vbi faciliter delinquitur sibi futurorum nec desideratur aliquid, nec timetur. Sic ille.

Circa ele-
tione ac-
cusa & tra-
badur.

Nb est om-
nis praten-
ſio dannati-
bilia.

Cassiodor.

Itaſone
Prætoris
exemplum.

allegatione, in Auditorem fuit Cancellariae Quitenſis electus, & Alcantarenſis militis Equeſtriſis promittentem, cum secus facientem obſeruaret, in Hispaniam inflexo brachio remisit; ad Regem scribens tales homines in terris huiusmodi esse nimium quantum exitiosos, & ita alibi pro Regio arbitrio minus periculose occupandos. Friget in illis, & ita mortua est fides, vt ex illâ nullus possit momenti magni fructus expectari. Pro quo sic Auctor, qui nomine S. Sixti librum de malis doctoribus scribit, & habetur Tom. 5. Bibliotheca Patrum, Parte 2. Qui credit Deo, attendit mandatis eius, & qui confidit in illo, non minorabitur. Eccl. 32. v. 28. Si illum credere dixit, qui mandatis attendit, illum sine dubio incredulum exposuit, qui non attendendo contempserit. Hoc & Beatus Joannes Apostolus omnis, inquit, qui in eo manet, non peccat; & omnis, qui peccat, non videt eum, nec cognoscit eum. I. Ioan. 3. v. 6. unde intentius cognoscendum est, an similes haberi debeat, qui juxta Apostolicam definitionem Deum ignorare censetur. Cui enim in dubium veniat, quod vbi futurorum fides est, illis tam eterna beatitudinis desiderium sit, quam pœna perpetue timor, & ubique huc duo fuerint, difficilis erit causa prævaricationis, dum eam aut incorruptibilum bonorum amor, aut indeficientium suppliciorum terror excludit, & vbi faciliter delinquitur sibi futurorum nec desideratur aliquid, nec timetur. Sic ille.

3 Iam, vt tales sint, oculata prouideat elec-
tio, ne id accidat in iudicibus, quod in mercibus
ex Europâ coniectis experimur. Quæ enim in
ſerio, pannis, linteis, ac ſimilibus, aut rupturis, aut
maculis deteriora inueniuntur, aliis intermixta,
& ſic occultato vitio, transmituntur. Ut in eo
Europæ videantur eſſe iudicio, Indis qualia-
cumque ſufficiunt. Et certè, vt idonei iudicari
non debeat, ipſa poterit ambicio argumentum
eſſe ſufficientis. Non damno muneris huiusmodi
candidatos, quibus ornamenta doctrina, &
probatis, cum ſuppétant modēſtē ſe, & reverenter
inſinuant. Humane mentis felix illa conditio eſt,
que arbitrio profectionis ſue, intra terminum moderate-
rationis includit, verba ſunt Cassiodori Lib. 7. 26.
Pro quo iuuat rārum, ſed memorandum exemplar
proposituſſe. Illuſtris Eques D. Ludouicus
Quiaones, abſolutis cum laude jurisprudentiæ
ſtudiis, & literariis honoribus cumulatus, ex
Peruuo in Regiam Curiam ſe contulit, præten-
ſorem aucturus. Et erat ille honeftiſlimis moribus
juuenis, qui in nobilitate tantâ luminosiſius radia-
bant. Cum ergo Martiti auditus lācrum e-
clesiā coepiſſet introyto, turbam pauperum in
ipſo veftibulo ſtēpem poſtulantem conſpicatus,
ſic apud ſe cogitans loquebatur: Quantò erit
melius Christi pauperibus, & in illi Christo ipſi,
aurum & argentum dilargiri, quā illud aulicis,
& aulicorum famulis tribuſſe? Quidquid bona
fortunæ ſpero, à Dei pender voluntate: & ad
illam mihi conciliandam meliores iſti profeſſō
quā illi patroni. Sic fatus copiam aureorum
apud ſe inuentam, totam, quanta erat, diſperſit,
& dedit pauperibus, vt iuſtitia eius maneat in ſa-
culum ſeculi Psalm. 111. Et nouo illo liberali-
tatis genere exciti pauperes, benefactorem ſuum
præcones omni exceptione maiores, plurimi au-
dientibus, celebrarunt. Factum ſic, vt ad primā
libelli ſupplicis exhibitionem, cum meritorum

Doctrina autem caſtas præcipue ad-
eſtenda, ſic enim incorrupta prorū iudicia pro-
feruntur. Duobus in honestis iudicibus in Sul-
nam immani libidine inſipientibus Daniel à
Deo damnandis, & dignè puniendis adlegitur:
ad quorum alterum ſic locutus ille: Inueterate
dierum malorum, nun venerunt peccata tua, que
operabaris prius, judicans iudicia iniuſta, innocentes op-
primens, & dimittens noxiōs. Daniel 13. v. 52. & 53. Dan. 12. v.
Ecce luxuria progeniem, iniuſtiam multiplicem, vt nec Deum timeat, nec homines vereat.
Huic ergo ableganda pēſti caſtissimus adeſt Da-
niel, vt immaculata ſententia caſtatis admini-
cuſo pronuntientur. Pro quo ſic D. Maximus
homilia 1. de accurato Christo: Multum de Deo pudici-
tia

citia conſequitur, cām iudicem Virginem promeretur.
Secura enim eſt de victoria caſtas, cui eſt iudicatura
Virginis. Pudicitia autem caſſam, niſi vir pudicus
audire non debuit, talem enim arbitrum meretur caſ-
titione. Sic ille.

Caſtati
modestia
copulanda.

Pſal. 46.
v. 10.

Ingenis hu-
miliatis faſtigium; at contra ingens arrogante
ruina. Sic D. Isidorus Peluſiota lib. 3. epift. 68.

ſit ergo magnum ſicut dignitatis faſtigium, in quo
indici Senatores excellunt, credant ſe altius po-
ſe conſcendere, ſi le humilitatis beneficio ſtu-
deant promoueri. Si, minùs in ipſo faſtigio cor-
ruent, & in ipſa erunt vilissimi dignitate. Hu-
militas virtus Christiana eſt: quod liſtē illi Chi-
ristianos & eſt & haberi defiderant, Chiſtum
debet; non Monachos aut Bremitas tantum,
ſed omnes ita alloquente, audire: Difite à me,
qua misericordia ſum, & humilis corde, & inueniens
requiem animabus veſtris. Math. 11. 29. Iu-
dex ille viuorum, & mortuorum: unde & iu-
dices dicere ab eo iudicis dignitatis ornamen-
ta poſſunt: & ſunt illa mititas, & humilitas: ſi
ſecus egerint, ad huius mundi Principem poſtūs
ſpectaturi. Ingeſſus eſt Tharhan in Azotum, cūm
miſſet eum Sargon Rex Affyriorum. Isaie. 20. v. 1.

Ab ea a-
lieni ad
diabolum
pertinent.

Qui ad mōrālē intellectum trahens Diuus
Hieronymus, ita ſcribit in eum locum: ſonare
cognoscimus Tharhan, Turrem dedit, vel ſuperfluiſ,
ſine elongans. Sargon autem Princeps horri. Hic Rex
Affyriorum, quem ſupra legimus ſenſum magnum
(propter ſuperbiam Diaboli) habet duces plurimos: quo-
rum vnuſ eſt Tharhan elatus in ſuperbiā, & longe
procedens in ſcelere, & amplior teteris: & mittitur
ad impugnandum Azotum. Qui Hebraicē interpreta-
tur ignis generationis, expugnatque dux Regis Affyri-
eos, qui generationi & hibidi ſeruunt. Sic ille. Vt
videant iſi, de quibus nobis fermo, ad quem per-
tineant, ſi à Christianā humiliitate, que caſtitatem
habet ſociam, ſicut jaſtant luxuriam, abhorre-
re ſe factis, licet non verbiſ, fateantur.

7 Est autem ſingulare Indiarum malum in
Iudicibus auri, argenti que cupiditas, quā reg-
nante, indubitatim relinquunt iuſtitia patroci-
nium expirare. Isaie 28. v. 1. Vt corona ſuperbie,
ebrii Ephraim, & flori decidenti gloria exultationis
eius. Ecce ebrietatem exprobratam corona ſu-
perbie, Ephraimitis, quo nomine Samaria regu-
num indicatum communiter affirmant interpretes.
Nec quibuslibet, ſed corona, iis videlicet,
qui dignitate inter alios præcellebant. Vbi no-
tatu digna lectio ſeptuaginta occurrit, que pro
Ebrisi, Merenarij habet, & lectionem iſam vul-
gatè concinere docte ostendit P. Gabriel Alua-
rez in eum locum: merenarij enim homines,
& operarij viles, ſolent frequentius inebrari,
dum poſt operam, & laborem vires deperditas
volunt recuperare; & reuerā vires potius oppri-
munt, & deperidunt. Vnde utraque significatio
ab Spiritu Sancto prouida, & proposito ido-
nicā. Nam reuerā terroboam, & i, qui à reliquo Tribu-
bus diſcretionem effert, ad mercedem, & lucra tem-
poralia reſpēxere, ut pater ex Historia diuina 3. Reg.
12. v. 26. ſic ille philophatus. Auaritiae ergo
in corona ſuperbie noſata, in Magistratibus no-
ta ſublimioris. Vbi ergo illa, ibi & ebrietas & iu-
ſtitia violatæ frequentia. Vnde & ſeptuaginta
ſic vertut: Vt corona in iarie, mercenarij Ephraim.
A talibus enim iudicibus vino auaritiae, ebris ni-
hil potest aliud expectari. Et Diuus quidem Hiero-
nymus Iudam hoc loco ſpeciatim notatum tra-
dit, qui ex tribu erat Ephraim in qua Ilcaroth,
& ita pro eo ita ſcribit: Ebrisi autem fuſt proditor,
non vino, ſed auaritiae, & furore affidum insanabilis,
& Diabolus cibo, qui poſt bucellam introiuit in eum.
Ioan. 13. v. 27. Vt videant iudices excelsum a-
depti locum, quem fequantur ducem, dum au-
aritiae vino ebris, & veneno alpidum insanabili,
miferorum inuriis corde & opere meditantur.
Quia vero circa hoc frequens occurrit pericu-
lum, de illo in ſpeciali oportet differamus.

Dux talium
Indas.

8 A D hunc ſcopulum iudicum naues
frequenter impingunt, quem licet
ſciamus vitaffe quamplures, timen-
dum eſt, ne alios tempeſtas hæc blanda, ſed va-
lida, ſine remedio tabula aliciuſ illidat. Vbi
munerum dominantur illecebrae, de iuſtitia a-
etum merito coniiciamus. Veriſima res eſt, ad
quā iuſtitia exploratur. Si hanc admiferit, ius qua-
ſui habet, aſtentiam adulterare minime recuſa-
bit. Verba ſunt Diuī Isidori Peluſiota lib. 3. epift.
396. Pro quo, & Cassiodorus lib. 7. 1. Gladii con-
ditur, vbi aurum ſuſcipitur. Tu te inermem reddis,
ſi à virili animo, cupiditate receſſeris. Et lib. 9. 24.
Rara eſt in hominibus manus clauſa, & aperi a iuſtitia.
Sic ille. Hac de cauſa munerum acceptio legibus
diuinis, & humanis magno verborum ponde-
re, & poenarum comminationibus reprobata. De
quo dictum Tu. preceſ. cap. 4. Vbi & de Auditore-
ribus, ac Togatis alij ſimiliorē vero doctrinam
congeſſimus, iuribus, auctoribus, & rationibus,
iuxta noſtrum modulum illuſtratam, & pro am-
pliori eruditione.

9 Dico primò. Iuramentum, quod Togati, Aſſerto 1.
& alij de non accipiendo muneribus emittunt, Iuramen-
tum Auditore-
rum non
obligare
amplius
extenſu
quā lex.

Qæ ergo licet accipi poſſunt iuxta dicta citato
cap. 4. etiam ſtante iuramento licent. Ratio eſt,
quia iuramentum cadit ſupra legem ſecundum il-
lius obligationem, & ita vbi legis obligatio non
eſt, ad alia non extenditur. Sic cum gubernato-
rū iurat ſeruaturum ſe leges, & ſtatuta, de illis
intelligitur, que ſunt in iuſu, & non de alii, vt
docet P. Suarez de Religione Tomo 2. lib. 2. de iura-
mento cap. 32. num. 11. & iurans residere, abſe-
ditur ad iura ſuę Eccleſiæ, aut dignitatis tuen-
da, iuxta eumdem & alios num. 10. Qod ſiquis
cum iuſuit, talem non adhucit restrictionem,
ſed ſimpliſter munera ſe non accepturn: ni-
hilominus

Ad statua
que non
iun in iuſu
generaliter
non exten-
ditur.

Tit. preced. n. 28. Pro negativa autem virget ratio, & finis legis, violanda scilicet iustitiae periculum: & quia tales post acceptos officij titulos communiter reputantur iudices, & iisdem honoribus exceptiuntur. Et quidem verissimè tales sunt ante adeptam possessionem, ratione cuius non accipiunt titulum, sed exercitum. Vnde hæc non est extensio odiosa legis, sed legitima interpretatio, ob casu de quo loquuntur, comprehensio nem. Pro quo videri potest Dom Solorzanus Tom. 2. lib. 2. Cap. 18. num. 39. & seqq. & in Politica lib. 3. Cap. 20. pag. 385. col. 2. & P. Suarez lib. 5. de legibus Cap. 4. Vbi alios adducit, & hoc videtur vero similius.

Si iuramentum Medicorum.

Assertio 2. Eculenta & poculenta exiguæ possit recipere.

Ex lege ipsa probante deducitur.

Quale coniunctum possit extipere.

Assertio 3. Circa eos, qui nondum possunt acceptare, problematica que satio.

Tu. preced. n. 28. Pro negativa autem virget ratio, & finis legis, violanda scilicet iustitiae periculum: & quia tales post acceptos officij titulos communiter reputantur iudices, & iisdem honoribus exceptiuntur. Et quidem verissimè tales sunt ante adeptam possessionem, ratione cuius non accipiunt titulum, sed exercitum. Vnde hæc non est extensio odiosa legis, sed legitima interpretatio, ob casu de quo loquuntur, comprehensio nem. Pro quo videri potest Dom Solorzanus Tom. 2. lib. 2. Cap. 18. num. 39. & seqq. & in Politica lib. 3. Cap. 20. pag. 385. col. 2. & P. Suarez lib. 5. de legibus Cap. 4. Vbi alios adducit, & hoc videtur vero similius.

12 Dico quartò. Quod dictum est de licita acceptione munierum titulo amicitiae Tit. preced. num. 31. ita ampliari potest, aut potius explicari, ut licita sit, etiam contra contracta ratione officij & illius exercitij. E.g. In lite aliquâ quis vîctor exstitit, & quia benevolum in ea expertus est Auditorem, eum studuit obsequiis demereri, ex quo specialis amicitia succreuit: non iam in eo lucrolo respectu confitens, a quo habuit initium, seu potius occasionem, sed ex inclinatio ne cordium reciprocâ, cuius non debent esse iudices incapaces. Cùm hoc accidit, munera libent, sicut & licita erit hæreditis institutio: Vt autem iustitiae violatæ, in litibus, quæ fortè exurgent, periculum evitetur, recusationis adest remedium, patienter propter amicitiae vinculum tolerandæ. Praterquam quod, si amicitia vera est, eâ constante, nihil est ab amico iniustum requirendum, & ita neque iniquè ferendum, si ab amico denegetur; qui tunc equidem poterit illum de postulata iniustitia reddere certiorem. Pro quo est illus. Diu Ambroſij sententia lib. 3. Officiorum Cap. 15. Vbi ista scribit: Ea amicitia probabilis quia honestatem iuetur; preferenda sane opibus, honoribus, potestatibus; honestati vero non solet preferri, sed honestatem sequi. Videantur alia.

13 Dico quintò: Quæ à Religiosis prædictis Dominis cum moderationis temperamento, nec violatis paupertatis legibus, offeruntur, liceat accipere possunt. Est hoc conforme iis, quæ diximus Tit. precedenti num. 36. sed hoc loco debuit amplius declarari. Possunt quidem accipere, quia in sic offerentibus, nequit sinistra aliquis affectus, qui ad offerendum moueat, sicut in aliis, timeri: & ita ratio legis cessare videtur. Deinde accipere ab amicis possunt, iuxta dicta. Religiosi autem nomine possunt amicorum venire, qui præceptu Christi de amicibili dilectione perfectius ceteris student adimplere. Pro quo audiendus Cassiodorus Libro de Amicitia §. 1. vbi ita loquitur: Refert Tullius vix tria, vel quatuor amicorum paria in tot retro seculis existisse. Verum, ubi vox turritus audita est in terra nostra. Cantic. 2. v. 12. Vox annuntiantis pacem, annuntiantis amicitia veritatem, atque dicentes: Hoc est præceptum meum ut diligatis in iuueniā Ioan. 15. v. 12. Multa milia hominum amicitias contraxere veraces, diligentes se inuenient, honesti, verius, laetius, prudentius, & fortius, quam Pilades, & Horeſtes. Haec ille, & alia. Et quidem cum gratae aliquid, quod ad quietem Conscientiae pertineat, secularibus solet occurrere aut eorum animos curâ pungente sollicitet, vbi laioris, & prudentioris consilij adiutorium est

Assertio 5. A Religiosis ut possint accipere.

Sunt veri amici.

Cant. 2. v. 12.

Assertio 2. sero ad tribunal accedentes ad restitutio-

nem.

opus, ad Religiosos confidentius accurrunt, quod esse solet veræ amicitiae perfugium. Circa quod juuat iterum citato loco Cassiodorum loquentem excepiſſe: Homo sine amico non habet, cui vota, & affectus nos communicet, cui conscientia sua sinum, cui solarium suum, aut aliqd de molestiis irruentibus euaporet: solus est, qui sine amico est verè autem solus, quia si cecidit, non habet subleuationem. Ediuero quanta est iucunditas, quanta securitas habere cum quo loquaris, ut tecum? Cui arcanum committere? Quem in tuis secretioribus habes, ut te ipsum? Cui plena securitate reuelas, &c. Et hoc quidem in Indiais desiderabilius, vbi cùm tot hominum diuerſitatis concurrant, difficile est inquieti cordis asylum securum penitus inuenire. Et hinc est, vt quod ad conuiua spectat, nullum ingenerare remorum debeat, quando à Religiosis, apud quos obseruantia viger, inuitantur. Quod vt faciant, qui inuitant, honestum possunt habere respectum, quod Prælatorum prudentia relinquentum.

C A P V T III.

De obligatione, quam habent Togati Indiarum iudices, assistendi Tribunaliſbus, & qualiter in officiis negligenti administratione peccetur.

14 Ictum de hoc Titul. preced. num. 64.

D & 65. Sed est, quod hoc loco vtiliter vrgamus: audio enim litigantium querimonias, non sine veritatis suffragatione prolata, dum litium intolerandæ dilationem clamant: quod satis appareat, quæ sit litigantibus onerosum. Et ego quidem de Christianâ iudicium attentione non dubito: malum ramen hoc, sine causæ intimiore cognitione, propiciens, vt quo possim occurram modo.

Dico primò. Togati iudices tempestiæ ad tribunalia juxta dispositionem legum, & ad secretiorem confessum non accedentes, sicque moram facientes litibus, apud eos pendebitibus, mortaliter peccant. Resolutioni est certissima, & juxta omnes Doctores, cuius ratio est clara: quia officio suo, omnium in Republicâ grauiſſimo & momenti maximi, non faciunt satis: ex quo damnatio ingentia subsequuntur. Pro quo vide P. Lessini Lib. 2. cap. 32. num. 16. Et magis in speciali loquentem Bonacinan Tom. 2. diff. 10. q. 2. 2. Præcto 3. num. 4. cum Sylvestro, Sayro, & Nauarro. Est autem illorum ratio irrefragabilis; quia iudici ex officio cura, & onus incurrunt iudicandi, & tribuendi cuique jus suum: non tribuit autem cuique suum, dum sententia, sine iusta causa differt; quia non solum ad lexanniam, sed ad eius celarem expeditionem jus est in litigante. Et ita eo priuatur sententia dilatione. Sicut iudex ipse non solum habet jus ad salariū, sed etiam ad hoc, vt suo tempore reddatur: vnde iniuriam sibi illaram dicet: si dilationem in soluendo patiatur.

15 Dico secundò. Praefati sine legitimâ causa sero ad Tribunalia accedentes, tenentur ad salariū restitutioñem juxta proportionem defectus in muneris administratione. Id constat: quia

*salary te-
neri.*

*Ex acce-
ſione labo-
rari augen-
dum illud.
Ex quo ar-
guuntur.*

*Assertio 3.
teneri etiā
ad damno-
rum com-
penſationē.*

*Non esse in
illius ratio-
nem eam-
dem que in
Proregi-
bus.*

*Horror de
corum.*

*Quoniam adhuc & oratio mea in beneplac-
titis eorum.*

Ioannes

Campensis.

*Prædicato-
res ut de-
bent sa-
pientibus &
proceribus
loqui.*

*Vnde posse
obligatio
restitu-
tioñis emoli-
tioñis iuxta
erit*